

Nepal Fakta - Demokratisk förbundsrepublik

Valspråk: "Fosterlandet betyder mer än himmelriket"

HUVUDSTAD:	Kathmandu
STÖRSTA STAD:	Kathmandu
OFFICIELLT SPRÅK:	Nepali
STATSSKICK:	Republik
PRESIDENT:	Ram Barann Yadav
PREMIERMINISTER:	Prachanda (Pushpa Kamal Dahal)
SJÄVSTÄNDIGHET:	21 december 1768
Yta:	147 181 km ²
FOLKMÄNGD:	
Totalt	28 901 790 (40:e)
Befolkningstäthet:	184 inv/km ² (56:e)
BNP (PPP):	
Totalt (2006)	\$41,18 miljarder (90:e)
Per capita:	\$1,500
VALUTA:	rupee (NRS)
NATIONALDAG:	7 juli

Nepal är en republik på Himalayas sydsluttning mellan Kina i norr och Indien i söder. Landet var till och med 2006 den enda staten i världen som hade hinduism som statsreligion. Mount Everest, världens högsta berg, ligger i Nepal. År 2008 bytte landet statskick och gick från monarki till republik.

Historia

Nepal enades den 21 december 1768. Staten var avhängig Kina fram till 1912. Landets utrikespolitik bestämdes länge av Storbritannien och Indien. Mellan 1846 och 1951 var det den mäktiga Rana-släkten som hade makten i landet; kungen var fråntagen politisk makt. Rana-familjen härskade genom att göra premiärministertiteln ärftlig.

Efter 1990

Kung Birendra tvingades att införa en parlamentarisk demokrati i landet efter en omfattande folklig resning 1990 (den så kallade *Jana Andolan*). De politiska förändringarna var märkbara i huvudstaden Katmandu men inte i Nepal förövrigt. En maoistisk grupp under ledning av Pushpa Kamal Dahal (mer känd under sitt nom de guerre Prachanda) tog till vapen den 19 februari 1996. Gerillan angrep då polisstationer samtidigt i tre av Nepals distrikt. Sedan dess har Nepal befunnit sig i inbördeskrig.

Åren 1996-2006 bedrev maoistgerillan NKP(m) en väpnad kampanj i Nepal. Den hade som mål att krossa vad den uppfattade som en reaktionär, feodal stat och att i dess ställe etablera en kommunistisk stat utan rangordning i form av varna- eller könstillhörighet. Gerillan har uttalat sig till stöd för framväxten av ett flerpartisystem och den ser det inte som en nödvändighet att störta monarkin, förutsatt att monarken är avhänd alla maktbefogenheter. Maoisterna vill föra en protektionistisk handelspolitik gentemot andra stater. Särskilt riktar man sig mot Indien, en stat vars inflytande maoisterna uppfattar som ett särskilt stort hot mot Nepal, ekonomiskt och kulturellt. Som mest kontrollerade gerillan 40 procent av landets territorium.

Striderna mellan den maoistiska gerillan och de nepalesiska myndigheterna har kostat minst 12 500 människoliv. Striderna har även tvingat 2 miljoner nepaleser i landsflykt - varav de flesta befinner sig i Indien - medan 200 000 människor lever som flyktingar inom Nepals gränser. Enligt den nepalesiska människorättsorganisationen INSEC ligger gerillan bakom bortrövandet av 46 000 människor. Kidnappningarna, som efterföljs av indoktrineringsprogram, har som mål att tvångsenrollera människor i den maoistiska gerillarörelsen.

Den 1 juni 2001 anstiftade kronprins Dipendra ett blodbad i det kungliga palatset. Kronprinsen sköt och dödade kung Birendra och åtta andra medlemmar av den nepalesiska kungafamiljen. Kronprinsen skall ha varit berusad i gärningsögonblicket, dock finns det teorier om att det sedan långt tidigare varit ett planerat dåd. Kronprinsens farbror Gyanendra, som inte var i palatset vid attentatet, övertog tronen den 4 juni. I november införde regeringen undantagstillstånd, sedan hundratalet människor mist livet under fyra dagars strider. I oktober 2002 avskedade kung Gyanendra den sittande regeringen och grep själv makten. Han mobiliserade den nepalesiska armén i kampen mot maoisterna vilket ledde till 4 500 döda under 2002. Sommaren 2003 ingick parterna vapenvila vilken varade ett halvår. Fredsförhandlingarna som följde blev resultatlösa och striderna blossade därefter upp igen.

Missnöjet med det kungliga enväldet nådde kokpunkten 2004 och en våg av folkliga protester sköljde över Nepal. Detta ledde till att kungen tvingades backa och återinstallera den avsatte premiärministern Sher Bahadur Deuba - en temporär åtgärd visade det sig. Den 1 februari 2005 sparkade kung Gyanendra regeringen, utnämnde sig själv till statsminister och lät fängsla mängder av politiska motståndare. Den 3 september 2005 införde maoistgerillan en ensidig vapenvila, något kungen inte reagerade politiskt på eftersom han ansåg vapenvilan vara en krigslist. Den 22 november ingick maoisterna och en allians av sju politiska partier - Sju-partialliansen - överraskande en överenskommelse. Deras samarbete hade till syfte att avskaffa vad de kallade "den autokratiska monarkin" i Nepal. I avtalet med Sju-partialliansen gick maoisterna med på att låta avvärja sig av FN - förutsatt att det samma sker med regeringsstyrkorna. Ett annat ömsesidigt löfte var att ett val till ny grundlagsstiftande folkförsamling skall hållas. Den 2 januari 2006 återupptog maoistgerillan den väpnade kampen.

Under april 2006 utbröt omfattande folkliga protester mot kung Gyanendra. Efter flera veckor av massiva demonstrationer tillkännagav kungen den 24 april att han skulle återupprätta det tidigare upplösta parlamentet. En sjupartikoalition tog regeringsmakten efter protesterna, och den nya regeringen har framtagit kungen huvuddelen av den makt han tidigare hade. Den nya regeringen undertecknade ett fredsavtal med maoisterna den 21 november 2006. Den 23 december 2007 fattades beslut om att avskaffa monarkin och införa republik, vilket godkändes den 28 maj 2008 av den nya konstituerande församlingen, som valts den 10 april 2008 och där NKP(m) blivit största parti med 30,52 procent av rösterna.

Geografi

Karta över Nepal

Nepal saknar kust. Terrängen är bergig eller kuperad, med tre huvudsakliga fysiografiska regioner - slättlandet Terai i söder; lägre berg och kullar; samt högbergsområdet Himalaya, med Mount Everest 8 848 meter över havet och andra mycket höga berg i norr. Av landets sammanlagda yta är 20 % uppodlingsbart. Erosion på grund av rovdraft av skogarna är ett ökande miljöproblem.

Nepal har fem klimatzoner, beroende på höjd över havet. Klimatzonerna varierar från subtropisk till subarktisk. Monsunen påverkar landet, och mellan 60 % och 80 % av nederbörden kommer under monsuntiden.

Den största staden är Kathmandu. Andra större städer är Patan, Bhatgaon och Biratnagar.

Administrativ indelning

Nepal är indelat i 14 zoner (*anchal*), med visst självbestämmande. Zonerna är Bagmati, Bheri, Dhawalagiri, Gandaki, Janakpur, Karnali, Koshi, Lumbini, Mahakali, Mechi, Narayani, Rapti, Sagarmatha och Seti. Dessa zoner delas vidare in i 75 distrikt. Zonerna är indelade i fem olika utvecklingsregioner.

Ekonomi

Nepal är ett av världens fattigaste länder, och ungefär hälften av befolkningen kan räknas som definitionsmässigt fattig. Huvudnäringen är jordbruk med 80 procent av arbetskraften och 41 procent av BNP. 80 procent av exportintäkterna kommer från textilier och mattor. Nepal har en BNP per capita på 1400 USD som kan jämföras med Sveriges 29 800 USD (enl CIA world factbook 2005).

Utländskt bistånd står för 60 procent av Nepals kostnader för ekonomisk utveckling, och för 28 procent av den totala statsbudgeten.

Politik

Fram till 1990 var Nepal en absolut monarki, och landet styrdes direkt av kungen. År 1990 gick kungen med på en stor politisk reform, på grund av påtryckningar från folket. En parlamentär monarki etablerades, och kungen blev statschef, samtidigt som en statsminister utsågs till regeringschef. Monarkin avskaffades den 28 maj 2008 och demokratisk förbundsrepublik infördes.

Enligt den tidigare konstitutionen har Nepal en bikameral lagstiftande församling bestående av Nepals representanthus och Nepals nationella råd. Representanthuset består av 205 medlemmar som väljs direkt av folket, och det nationella rådet har 60 medlemmar, varav 10 nomineras av kungen, 35 väljs av representanthuset och resterande 15 väljs av råd i olika städer och byar. Medlemmarna väljs vart femte år, men kan sägas upp av kungen i förtid. Alla nepalesiska medborgare över 18 års ålder får rösta.

Nepals regeringar tenderar att vara extremt instabila, ingen regering har överlevt mer än två år sedan 1991, antingen genom intern kollaps eller genom att parlamentet upplösts av kungen.

Demografi

Nepal har tre större befolkningsgrupper: indonepaleser, tibetonepaleser och en urbefolkning bestående av newar, bhote, rai, limbu och sherpa.

Nepali, ett indoeuropeiskt språk som skrivs med Devanagari, det vanligaste indiska alfabetet, talas av nära 60 % av befolkningen. Utöver nepali räknar man med 12 andra större språk, och totalt 40 språk och dialekter; utöver nepali har newari, maithili, bhojpuri, tamang och sherpa status som nationella språk enligt interimskonstitutionen.

Den nepalesiska hinduismen, som är statsreligion, är uppblandad med buddhism betydligt mer än i andra hinduiska områden i världen. 89,5 % av befolkningen räknar sig som hinduer, medan 5,3 % är buddhister och 2,7 % är muslimer.

GH 2009-05-24